

VOSSENJAGERS
EN ANDERE VERHALEN

Breece D’J Pancake

Vossenjagers
en andere verhalen

VERTAALD UIT HET AMERIKAANS DOOR
JOHANNES JONKERS

MET EEN VOORWOORD VAN JAMES ALAN MCPHERSON
EN EEN NAWOORD VAN JOHN CASEY

Lebowski Publishers, Amsterdam 2016

Speciaal voor de literaire herontdekkingen van Lebowski Publishers ontwikkelde Joachim Stoop 'Booksounds'.

Beluister de gratis digitale playlist bij *Vossenjagers* via
www.lebowskipublishers.nl/vossenjagers

Oorspronkelijke titel: *The Stories of Breece D'J Pancake*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Little, Brown and Company, 1983

© Breece D'J Pancake, 1983

© Vertaling: Johannes Jonkers, 2016

© Voorwoord: James Alan McPherson, 1983

© Nawoord: John Casey, 1983

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2016

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagbeeld: Hollandse Hoogte | Corbis

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 2811 1

ISBN 978 90 488 2457 1 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord: James Alan McPherson 9

Trilobieten 27

Dal 44

Een kamer voor altijd 58

Vossenjagers 66

Telkens weer 88

Het merkteken 94

De vechtersbaas 105

De geëerde doden 119

Hoe het moet zijn 131

Mijn redding 136

Wat zal met het dorre geschieden? 149

Eerste winterdag 166

Nawoord: John Casey 173

Voorwoord

Ik denk dat u hiernaartoe moet komen (met de auto of de trein, ik zal de onkosten vergoeden en u ‘onderdak verschaffen’) want als u het voorwoord schrijft vind ik dat u vertrouwder moet zijn met dit dal en de omgeving van [mijn zoon] Breece, naast wat u van hem heeft gekend in Charlottesville.

– Brief van Mevr. Helen Pancake, 10 februari 1981

He never seemed to find a place
With the flatlands and the farmers
So he had to leave one day
He said, To be an Actor.

He played a boy without a home
Torn, with no tomorrow
Reaching out to touch someone
A stranger in the shadows.

Then Marcus heard on the radio
That a movie star was dying.
He turned the treble way down low
So Hortense could go on sleeping.

– ‘Jim Dean of Indiana’, Phil Ochs

Eind september 1976, in de herfst van het jaar van het tweehonderdjarig bestaan van Amerika, begon ik mijn carrière als docent aan de Universiteit van Virginia. John Casey, die toen met verlof was, had mij uitgenodigd om te komen doceren in de studierichting schrijven. Ik kreeg de beschikking over de met boeken gevulde werkkamer van David Levin, een literatuurhistoricus gespecialiseerd in de koloniale Amerikaanse literatuur, die dat jaar met verlof was. Ik had de status van universitair hoofddocent gekregen, op mijn eigen verzoek zonder vaste aanstelling. Van een zwarte universiteit in Baltimore was ik naar Virginia gekomen. Het aanbod van Virginia had ik om professionele en persoonlijke redenen aangenomen: ik wilde beter gemotiveerde studenten lesgeven en ik wilde, op een spiritueel niveau, naar huis.

Als ik het me goed herinner was 1976 een jaar van buitengewone hoop in de Amerikaanse politiek. James Earl Carter, een zuiderling, was presidentskandidaat, en mensen uit alle delen van het land, zwart en blank, keken met een zeker optimisme naar die regio. Carter had bij heel veel mensen het geloof doen ontstaan dat dít Nieuwe Zuiden het Zuiden was dat hun lang geleden was beloofd. En velen van ons die in de voetsporen waren getreden van onze voorouders, op zoek naar een beter leven in het noorden en westen, hadden de stille hoop dat de beloften die tijdens de wederopbouw na de Amerikaanse Burgeroorlog waren gedaan, nagekomen zouden worden. Terwijl in de ‘blanke’ Amerikaanse gemeenschap de kandidatuur van Jimmy Carter belangstelling wekte voor de nuances van het zuidelijke taalgebruik en de ingrediënten van de zuidelijke keuken, leek in de ‘zwarte’ Amerikaanse gemeenschap de zichtbaarheid van Carter – hij sprak in een zwarte baptistische kerk, hij liep door de straten van Harlem en Detroit – een symbool te zijn van de bewustwording bij een breder Amerikaans publiek van een zuidelijke *cultuur*, waarvan zij lang deel hadden uitgemaakt. De opkomst van Carter duidde op een soort verzoening tussen twee volken die door deze gemeenschappelijke cultuur waren gevormd. Zijn verschijning was voor de vluchtelingen uit het Zuiden – die zich min of meer comfortabel in andere streken hadden gevestigd – een teken dat we nu aangemoedigd werden om terug te ke-

ren naar onze geboortegrond. Velen van ons richtten hun verbeelding op de voorouderlijke streek van herkomst.

Ik was op mijn eenentwintigste uit het Zuiden vertrokken, een product van de naar ras gescheiden scholen en mensonterende wetten in de regio, en was erin geslaagd een carrière op te bouwen in het noorden. In de eenentwintig jaar dat ik in het Zuiden opgroeide, had ik nooit een blanke vriend gehad. En hoewel ik in latere jaren veel blanke zuiderlingen in het noorden en westen had gekend, werden deze relaties vertroebeld door het subtiële feit dat een zuiderling buiten het Zuiden vaak wordt beschouwd als iemand die zich buiten zijn eigenlijke context bevindt, en vaak evenzeer een buitenstaander is als een zwarte Amerikaan.

Vriendschappen die gebaseerd zijn op gedeelde vervreemding en overbewust zijn afgestemd op de blik van anderen worden zelden echt op de proef gesteld. Ze missen een organische band met een gemeenschappelijk landschap, een gemeenschappelijke of 'normale' basis voor de ontwikkeling van vertrouwen en wederzijdse belangstelling. Gedeeld eigenbelang – de behoefte van de blanke zuiderling om 'goed' te lijken in de ogen van soms neerbuigende noorderlingen (omdat het Zuiden de traditionele zondebok is van alle raciale kwesties) en de behoefte van de zwarte zuiderling aan toegang tot min of meer gedeelde herinneringen aan het Zuiden en de zuidelijke cultuur – is eerder de basis voor politieke verbonden dan voor vriendschappen. Om deze echte vriendschap tot stand te brengen is het noodzakelijk dat de twee zuiderlingen elkaar op zuidelijke grond ontmoeten. En als je nooit in die gelegenheid bent geweest toen je opgroeide in het Zuiden, en als je nog steeds geïnteresseerd bent in het 'begrijpen' van dat deel van jezelf dat de 'ander' bezit, wordt het noodzakelijk om terug te keren naar het Zuiden. Terwijl de kandidatuur van Jimmy Carter een politiek verbond vertegenwoordigde tussen blanke en zwarte zuiderlingen, school de eigenlijke betekenis van dat verbond, althans in 1976, ironisch genoeg in de kwaliteit van de persoonlijke relaties tussen deze twee gescheiden maar overeenkomstige volken op hun geboortegrond, in hun geboorteplaats. Misschien was ik daar in de herfst van 1976 naar op zoek, aan Thomas Jeffersons Universiteit van Virginia.

Ik herinner me twee incidenten van die eerste dagen aan de Universiteit van Virginia, toen ik in David Levins met boeken gevulde werkkamer zat. Er kwam een uiterst verfiende en geaffecteerde jongeman uit Texas binnen om te informeren naar mijn colleges, en toen ik uit mijn stoel opstond om hem te begroeten, hief hij zijn hand op in een gebaar dat de oude zuidelijke traditie van ‘noblesse oblige’ bevestigde. Hij zei: ‘O, nee, nee, nee, nee! U hoeft niet op te staan.’

Het tweede incident was het geluid van een stem, en deed zich een paar dagen later voor. De stem klonk in de gang buiten de deur van mijn werkkamer en zei: ‘Ik ben Jimmy Carter en ik wil president worden, ik ben Jimmy Carter en ik wil president worden.’ Het timbre en de ritmen van de stem brachten de noodzakelijke boodschappen over: het ritme en de intonatie waren zuidelijk, op de manier van de lagere middenklasse of onderklasse, het soort zuidelijk dat onmiddellijk het woord *cracker*, blanke armoedzaai, bij je doet opkomen. De luidheid van de stem in het keurige geroezemoes van Wilson Hall wees óf op een enorme arrogantie óf op een bepaalde onzekerheid. Waarom deze stem Carters campagneslogan herhaalde was voor iedereen duidelijk: de hoop van het Zuiden, vooral van het Zuiden van de onderklasse en de middenklasse, was op Carter gevestigd. Hij was een van hen. Zijn campagne beloofde het imago te veranderen van de mensen die in William Faulkners ogen weezinwekkend waren, degenen die een decadente en onmachtige aristocratie vervingen. Dit waren de mensen wier ethische normen – een geregeld geuite minachting voor zwarte Amerikanen daargelaten – in de jaren na Faulkner grotendeels ongedefinieerd waren gebleven.

Toen de drager van deze stem in mijn deuropening verscheen, bleek hij overeen te komen met de heraut die hem was voorafgegaan. Hij was pezig en lang, ruim een meter tachtig, met zeer directe, borende bruine ogen. Zijn stroblonde haar miste zachtheid. Op zijn gezicht stond het soort half glimlach, half grimas die uitdrukt: ‘Ik heb het allemaal gezien en toch zeg ik: “Nou en?”’ Hij droeg een geblokt flanelen overhemd, een gebleekte blauwe spijkerbroek en een riem met een ronde koperen gesp van het Amerikaanse leger over een beginnende bierbuik. Ik meen dat hij ook hoge schoenen droeg. Hij stond in de

deuropening, keek de mij gul toegewezen werkkamer in en zei: ‘Makker, ik wil met je werken.’

Toen ik hem vroeg zijn naam te herhalen, was die nog steeds Breece Pancake.

Zijn houding had iets stijfs en militairs. Ik nam voetstoots aan dat hij Duitse voorouders had (het is bekend dat in het Zuiden, tijdens de vele perioden van intolerantie daar, Duitse namen in metaforische Angelsaksische namen veranderden, Gaspennys en misschien Pancakes inbegrepen). Hij had wat werk van mij gelezen, zei hij, en wilde mij wat van zijn werk laten zien. Zijn directheid zorgde ervoor dat ik op mijn hoede voor hem was. Terwijl ik aan een bureau zat (in de academische wereld een symbool voor macht), leek hij vastbesloten mij te leren kennen, de persoon, los van het bureau. In een naar neerbuigendheid stinkende omgeving nodigde hij me uit mijn zeer kleine beschermde domein te verlaten.

Hij vroeg of ik bier dronk, of ik flipperde, of ik een geweer bezat, of ik jaagde of viste. Toen deze belangrijke *culturele* punten waren afgehandeld, vroeg hij, bijna alsof het toen pas bij hem opkwam, of hij zich kon inschrijven om onder mijn supervisie zelfstandig te studeren. Toen we tot een overeenkomst waren gekomen, slenterde hij de gang weer op en hervatte zijn geschreeuw: ‘Ik ben Jimmy Carter en ik wil president worden! Ik ben Jimmy Carter en ik wil president worden!’ Ik herinner me nu dat er in zijn stem ook iets opschepperigs doorklonk. Het paste bij en vormde een aanvulling op die halve glimlach die ‘Nou en?’ uitdrukte. Breece Pancake was een West Virginiaan, dat speciale soort in de bergen geboren en getogen zuiderling, of gedeeltelijke zuiderling, dat in de verstilde deftigheid van Wilson Hall net zo vervreemd was als ik.

De Universiteit van Virginia was, in elk geval in dat jaar, net zo versplinterd als het land. Er waren subtiele stromingen die mensen in bepaalde richtingen dreven, naar bepaalde kiezersgroepen, en ik kwam er al gauw achter dat het voor de hand lag dat Breece Pancake naar mijn werkkamer kwam op zoek naar iets wat verderging dan academisch onderwijs. De universiteit, die altijd financieel was ondersteund door de staat, had tot voor kort gefunctioneerd als een soort etiket-

teschool voor de zonen van de zuidelijke bovenklasse. Ongeveer een generatie daarvoor had ze haar deuren geopend voor de zonen van de middenklasse. En tijdens de jaren zestig had ze de deuren nog wijder geopend om vrouwen en zwarte studenten toe te laten. In een poging om van de instelling een nationaal erkende universiteit te maken, spande men zich in om meer studenten uit de welvarende buitenwijken van Washington en uit het noordoosten aan te trekken. Bovendien werd een buitengewoon ambitieuze inspanning gedaan om alle vakgroepen binnen de universiteit een hoger aanzien te geven. Er waren wetenschappers uit Harvard, Princeton, Stanford, Berkeley en Yale aangetrokken. De universiteit haalde intellectuelen uit alle delen van de wereld. Het docentenkorps was en is nog steeds de beste van het land.

Maar in plaats van de fundamentele identiteit van de instelling te wijzigen, veroorzaakten deze snelle veranderingen een soort culturele ontwrichting, een periode van stagnatie in de ondernomen poging om de fundamentele identiteit van de instelling opnieuw te definiëren. In veel opzichten was het als het opknappen van het interieur van een goudviskom. Vele zonen van de zuidelijke bovenklasse zochten de traditionelere identiteit en gingen naar Vanderbilt, Tulane, Chapel Hill en de Washington & Lee-universiteit. En hoewel de fundamentele identiteit van de universiteit zuidelijk bleef, waren er maar heel weinig zuiderlingen zichtbaar. Een van de gevolgen was de erosie van de waarden die de instelling ooit een identiteit hadden gegeven. Een ander gevolg was een indeling naar klasse en huidskleur. Corpsballen klitten samen. Vrouwen deden hetzelfde. Zwarte studenten idem dito, net als de overgeblevenen van de oude voorname stand.

Ironisch genoeg leken de zonen en dochters van de zuidelijke onder- en middenklasse het meest geïsoleerd en onzeker. Zij waren naar de plek gekomen waarvan hun voorouders moesten hebben gedroomd – Charlottesville is voor het Zuiden wat Cambridge is voor de rest van het land – en merkten dat ze om diverse redenen spiritueel ver van huis waren. Sommigen van hen uitten hun frustraties door de traditionele zondebokken aan te vallen: zwarte docenten en studenten. Anderen gingen zichzelf parodiëren door het stereotiepe

imago van boerenkinkel te accentueren en vervolgens aan te nemen, in een poging een gemakkelijke identiteit te verkrijgen. Weer anderen, de geboren non-conformisten als Breece Pancake, raakten volkomen geïsoleerd en zochten het gezelschap van andere buitenstaanders.

In welke context hij zich ook bevindt, een schrijver wordt tot een buitenstaander gemaakt door de eisen van zijn roeping, en ik heb er geen moment aan getwijfeld dat Breece Pancake een schrijver was. Zijn stijl was grotendeels ontleend aan Hemingway, zijn thema's aan de mensen en plaatsen die hij in West Virginia had gekend. Zijn vakmanschap was secuur, direct, onsentimenteel. Zijn favoriete commentaar was: 'Bullshit!' Hij verspilde geen woorden en herschreef onophoudelijk om het precieze effect te bereiken dat hem voor ogen stond. Maar van nature was Breece Pancake een eenzame en melancholieke man. En zijn positie op de universiteit – als student die een Hoynsbeurs had gekregen voor de schrijfcursus, als assistent in opleiding, als man uit een klein dorp in de heuvels van West Virginia – droeg bij aan het cynisme en de bitterheid die hij al in zich had. Hoewel hij door zijn roeping als schrijver deel ging uitmaken van een zeer kleine groep, raakte hij door zijn afkomst uit de middenklasse van West Virginia geïsoleerd van de veel wereldwijzere en mondainere studenten uit de middenklasse van de buitenwijken van Washington en het noordoosten, en ook van de studenten uit de bovenklasse met een zuidelijke achtergrond. Van hem leerde ik iets over de minachting die vele zuiderlingen uit de bovenklasse koesteren voor de zuiderlingen uit de onder- en middenklasse, en van hem leerde ik iets over de bestendige behoefte van deze mensen om gerespecteerd te worden door mede-streekbewoners uit de bovenklasse. Terwijl mij de gelegenheid werd geboden bij bepaalde mensen thuis uitgenodigd te worden als een bevestiging van een soort traditie van 'noblesse oblige', was deze mogelijkheid voor Breece zelden weggelegd (een zuiderling uit de bovenklasse zei ooit tegen me: 'Ik mag de zwarten. Ze lijken heel erg op Europese boeren, en ze zijn veel *schoner* dan de arme blanken'). Toch probeerde hij altijd vrienden te maken, op elk niveau dat voor hem beschikbaar was. Hij had de gewoonte cadeautjes te geven, en hij klaagde eens tegen me dat een familie hem had berispt omdat hij niet de hoe-

veelheid vis voor hen had meegebracht die hij had beloofd te vangen. Om deze ontoereikendheid te compenseren kocht hij er met zijn eigen geld vis bij, maar niet genoeg om aan de beloofde quota te voldoen. Toen hij daarover werd geplaagd, merkte hij tegen mij op: ‘Ze gedroegen zich alsof ze vonden dat ik hen alle eerbied verschuldigd was.’

De boeken en eventuele andere dingen die Breece u gaf mag u houden – hij vond het fijn om te geven maar heeft nooit leren ontvangen. Hij heeft zichzelf nooit een cadeau waard gevonden – hij was hard voor zichzelf. Zijn morele code werd hem bijgebracht door zijn ouders – of die nu Grieks is, Romeins of wat dan ook, het is gewoon eenvoudige oude eerlijkheid. God heeft hem bij Zich geroepen omdat hij te veel oneerlijkheid en kwaad in deze wereld zag en daar niet mee kon omgaan.

– Brief van mevr. Helen Pancake, 5 februari 1981

And I won't be running from the rain, when I'm gone
And I can't even suffer from the pain, when I'm gone
There's nothing I can lose or I can gain, when I'm gone
So I guess I'll have to do it while I'm here.

And I won't be laughing at the lies, when I'm gone
And I can't question how or when or why, when I'm gone
Can't live proud enough to die, when I'm gone
So I guess I'll have to do it while I'm here.

– ‘When I'm Gone’, Phil Ochs

Breece Pancake leek gedreven om zichzelf te verbeteren. Zijn ambitie was niet in de eerste plaats literair: hij deed zijn best om voor zichzelf een hele manier van leven te definiëren, een allesomvattende code van waarden die hem in staat zou stellen buiten zijn geboortestreek, een

dal in Milton, West Virginia, te leven. Het soort boeken dat hij me gaf wijst op de reikwijdte van zijn zoektocht: een biografie van Jack London, de toneelstukken van Eugene O'Neill over de zee – werken vol observaties van mannen die naar de primitieve natuur keken. Toen Breece halverwege de twintig was, trad hij toe tot de katholieke kerk en werd hij actief in kerkelijke aangelegenheden. Maar ik begreep pas wat hem bewoog toen ik door zijn geboortestaats was gereden, over die kronkelige bergwegen, waar je bij elke bocht in de diepte huizen ziet liggen, in kleine dalen verscholen. In die dalen, bij die huizen, staan autowrakken, oude fornuizen en koelkasten. De mensen in die streek gooien niets weg; zelfs het geringste teken van rijkdom kan wel ergens voor gebruikt worden. En in die streek zijn ogen getraind om óf naar boven óf naar beneden te kijken: van de dalen omhoog naar de hemel of van de omringende heuvels omlaag naar de dalen. Horizontaal zicht is in dat gebied zeldzaam. De hemel daar is begrensd door hardnekkige heuvelflanken die de lucht in steken. Het is een omgeving die de natuur vervaardigd heeft voor de dromer en voor de gelatene.

Breece vertelde me ooit over zijn relatie met de radio in zijn jeugd, over de verscheidenheid aan zenders die hij tot zijn beschikking had. Toen ik door die bergen reed kon ik me een voorstelling maken van de vele richtingen waar zijn verbeelding naartoe werd getrokken. Zoals vele West Virginianen was hij naar Detroit gelokt door de radiozenders die in de nachtelijke uren uitzonden. Maar hij was zich ook bewust van de vele andere delen van het land, vooral van de staten die aan zijn eigen streek grensden. Op een keer vroeg ik hem hoeveel mensen er in de hele staat West Virginia woonden. Hij schatte het aantal op twee of drie miljoen, met ongeveer honderdduizend mensen in Huntington, toen de grootste stad van de staat. Het was een terloopse vraag, een vraag zonder een bepaalde bedoeling. Maar een paar dagen later ontving ik in mijn brievenbus een briefje van hem: 'Jim, ik had het mis, maar verhoudingsgewijs zat ik goed (Huntington, W. VR. heeft 46.000 inwoners). Ten westen heeft Ohio ca. negen miljoen inwoners. Ten oosten heeft Virginia ca. vier miljoen inwoners. Ten zuiden heeft Kentucky ca. drie miljoen inwoners. Ten noorden heeft Pennsylvania ca. elf miljoen inwoners. West Virginia – 1.800.000 – een miljoen meer

dan Rhode Island. PS 'Zie ik je morgen bij de lunch?' Het behoeft geen betoog dat hij zich uiterst bewust was van de armoede van zijn staat, en van het imago van de staat in bepaalde boeken. Hij zei tegen me dat hij weinig op had met Harry Caudills *Night Comes to the Cumberland*s. Hij vond dat het een verkeerd beeld gaf van zijn geboortegrond, en zijn ambitie als schrijver was om dat te verbeteren.

Deze vastbeslotenheid om zichzelf te verbeteren bracht met zich mee dat Breece een zwerver en avonturier moest worden. Hij had aan verscheidene kleine hogescholen in West Virginia gestudeerd en het land rondgereisd. Hij had een tijdje in een indiaans reservaat in het westen gewoond. Hij had zichzelf Duits geleerd. Hij gaf een tijdje les aan een militaire academie in Staunton, Virginia, de academie waar zijn held, Phil Ochs, ook aan had gestudeerd. Hij had grote bewondering voor deze singer-songwriter, en stimuleerde me om goed te luisteren naar de tekst van wat hij als Jim Ochs' beste liedje beschouwde: 'Jim Dean of Indiana.' Breece nam zijn eigen werk even serieus en vestigde al zijn hoop op het succes ervan. Hij leek onder een zelfopgelegde druk te staan om 'het te maken' als schrijver. Hij zei eens tegen me: 'Het enige wat ik hoef te verkopen is mijn ervaring. Als het helemaal verkeerd loopt, gooien ze jou en mij in dezelfde sloot. Ze zullen mij iets meer betalen, maar ik zal desondanks in de sloot liggen.' Hij had er plezier in indruk te maken op mensen met sterke verhalen die hij had bedacht, en hij had er plezier in indruk op ze te maken op een zelfdestructurele manier. Hij raakte verzeild in gevechten in café's in achterbuurten aan de rand van Charlottesville, en kwam dan naar de stad terug om met zijn littekens te pronken. 'Dit zijn verhalen,' zei hij dan.

Hij hield van mensen die blijk gaven van distinctie. Hij sprak met minachting over vrouwen uit de betere kringen met wie hij bij een eerste afspraak naar bed was geweest, maar was vol lof over een vrouw die hem pas na meerdere afspraken had toegestaan haar op de wang te kussen. 'Dat is een dame,' pochte hij tegen me. Ik denk dat het heel belangrijk voor Breece was zichzelf opnieuw te definiëren met betrekking tot zijn *idee* van de society van Charlottesville, ook al had dat idee geen basis in de werkelijkheid van die wereld. Toch was er ook

iets vijandigs in hem, een minachting voor het conformisme dat de mensen daar werd opgelegd. We gingen een keer samen naar een film, en tijdens de pauze, toen de mensen samendromden in de kleine foyer, voelde hij zich ingesloten en schreeuwde: ‘Opzij! Maak plaats! Laat de mensen erdoor!’ De mensenmassa, voornamelijk studenten, verspreidde zich onmiddellijk. Vervolgens wendde Breece zich lachend tot mij. ‘Het zijn klonen!’ zei hij. ‘Het zijn klónen!’

Hij hield van het buitenleven: jagen, vissen en wandelen in de Blue Ridge Mountains. Hij heeft me een paar keer meegenomen op een bergwandeling. Tijdens die uitstapjes gaf hij me een goede raad: als ik me ooit ingesloten voelde door de bekrompenheid van Charlottesville, dan moest ik naar de Blue Ridge rijden en daar rondlopen, dan zou mijn hoofd weer helder worden. Hij zag dit zich één voelen met de natuur als een absolute noodzaak en tijdens die tochten in de bergen leek hij zich op zijn gemak te voelen.

Hij hield ook van flipperen, poolbiljarten en bier drinken. Hij was erg competitief bij deze vormen van vermaak. Hij dronk mij bijna altijd onder tafel en als hij dronken was, verviel hij tot een vreemd stilzwijgen. Hij zat dan stijf rechtop, zijn ogen op mijn gezicht gevestigd, zijn geest en verbeelding elders. Soms sprak hij over vroegere vriendinnen in Milton die hem hadden gekwetst. Hij vertelde me eens over de moeite die hij had gehad met de taak die hem was opgelegd – door een bibliothecaris in Milton – om honderden oude boeken te verbranden en begraven. Hij hield van oude dingen. Hij had het erover dat hij op de zolder van een familielid op zoek ging naar bepaalde dingen die ooit van zijn vader waren geweest. Hij verzamelde brieven die zijn vader in de jaren voor zijn dood aan zijn moeder en aan hem had geschreven.

Breece Pancake dronk erg veel, en als hij dronk ging zijn verbeelding altijd terug naar dezelfde plek. In die privékamer, denk ik nu, waren al zijn oude kwetsuren en al zijn fantasieën opgeslagen. Als zijn verbeelding daar binnenging, werd hij een melancholieke man die een grote behoefte had aan contact met andere mensen. Maar omdat hij in die perioden meestal zwijgzaam was, werkte zijn aanwezigheid andere mensen vaak op de zenuwen. ‘Breece hangt altijd rond,’ zei een

wederzijdse vriend ooit tegen me. Hij vroeg bijna nooit ergens om, en bij het minste teken dat iemand anders zich niet op zijn gemak voelde, verontschuldigde Breece zich en maakte hij het goed – binnen een paar uur of de volgende dag – met een cadeautje. Ik denk niet dat er iemand was, in elk geval niet in Charlottesville, die wist wat Breece nou eigenlijk als tegenprestatie verwachtte, als dat al het geval was. Het gevolg hiervan was dat mensen dachten dat ze tekortschoten en zich schuldig voelden.

Jim, ‘Bullshit’ was een van B’s lievelingsuitdrukkingen – hij zei zelfs dat hij wilde dat zijn bundel korte verhalen de titel ‘Bullshitkunstenaar’ kreeg. Hou van zijn hart!

– Brief van mevr. Helen Pancake, 5 februari 1981

The mad director knows that freedom will not make you free,
And what's this got to do with me?
I declare the war is over. It's over. It's over.

– ‘The War Is Over’, Phil Ochs

In de winter van 1977 ging ik naar Boston en attendeerde Phoebe-Lou Adams van *The Atlantic* op het werk van enkele studenten van mij, onder wie Breece. Ze vroeg of we haar een paar van zijn verhalen konden toesturen. Ik moedigde Breece aan om met haar te corresponderen, en heel snel daarna kocht het tijdschrift een paar van zijn verhalen aan. De dag dat hij de van een cheque vergezelde brief kreeg waarin stond dat zijn verhalen geplaatst zouden worden, kwam Breece naar mijn werkkamer en vroeg me mee uit eten. We gingen naar Tiffany's, ons favoriete visrestaurant. In plaats van blij te zijn met zijn succes, leek hij somber en nerveus. Hij zei dat hij zijn moeder die dag bloemen had gestuurd, en nog niets van haar had gehoord. Hij dronk veel. Na het eten zei hij dat hij een cadeautje voor me had en dat ik met hem mee

naar huis moest gaan om het in ontvangst te nemen.

Hij woonde in een kleine kamer in een wijk aan de rand van Charlottesville. Het was eerder een werkkamer dan een huis, en het werk waarmee hij bezig was lag netjes uitgespreid op een vierkant stuk multiplex dat als zijn bureau fungeerde. Hij liep meteen naar een kast en opende die. In de kast stonden alle mogelijke soorten vuurwapens: buksen, jachtgeweren, pistolen. Hij pakte een twaalf kaliber jachtgeweer uit een van de rekken en gaf het me. Hij gaf me ook het aankoopbewijs ervan – gekocht in West Virginia – en twee patronen. Vervolgens nodigde hij me uit om met hem op eekhoornjacht te gaan. Ik beloofde dat ik dat zou doen. Maar omdat ik nooit een geweer had bezeten of had willen hebben, vroeg ik een vriend die op een boerderij woonde om hem voor mij te bewaren.

Een paar maanden later vond ik nóg een cadeautje van Breece in mijn brievenbus op de campus. Het was een trilobiet, een fossiel dat ooit als zeer waardevol werd beschouwd door de indianen in de streek van Breece. Een van de verhalen die hij aan *The Atlantic* had verkocht droeg de titel ‘Trilobieten’.

Er hing een mysterie om Breece Pancake heen waarvan ik niet zal beweren dat ik het heb doorgrond. Het mysterie was niet raciaal; het had te maken met dat kamertje waarin zijn verbeelding zich van tijd tot tijd terugtrok. Ik heb altijd gedacht dat de cadeautjes die hij gaf een manier waren om mensen uit de buurt te houden van dat zeer persoonlijke domein, om hun aandacht te vestigen op de persona die hij had geschapen uit het ruwe materiaal van zijn beste karaktertrekken. Behalve een klein incident heb ik heel weinig bewijs om deze conclusie te onderbouwen, maar dat ene incident heeft ervoor gezorgd dat ik er des te meer van overtuigd raakte.

Het incident vond plaats op een avond in de zomer van 1977. We hadden de afgelopen tijd de films van Lina Wertmuller gezien, en die avond werd *Seven Beauties* vertoond in een plaatselijke bioscoop. Ik belde Breece op om te vragen of hij zin had om mee te gaan. Ik kreeg geen gehoor. Toen ik later nog eens belde, liet ik de telefoon een aantal keren overgaan. Ten slotte nam er een man op die vroeg wat ik wilde. Ik vroeg naar Breece. Hij zei dat ik het verkeerde nummer

had gedraaid, dat Breece daar niet meer woonde. In de toon van zijn stem klonk het bruuske gezag van een politieman door. Hij liet me vervolgens even wachten en op de achtergrond hoorde ik een snelle en gedempte woordenwisseling tussen Breece en diverse andere mensen. Toen kwam de man weer aan de lijn en vroeg me mijn naam en mijn telefoonnummer. Hij zei dat Breece me terug zou bellen. Maar toen kwam Breece zelf aan de telefoon en vroeg waarvoor ik belde. Ik noemde de film. Hij zei dat hij die niet kon zien omdat hij diezelfde avond naar West Virginia ging, maar dat hij contact met me zou opnemen zodra hij weer terug was. Niet lang daarna ging ik zelf de stad uit, en pas begin september zag ik Breece weer. Dat was toen hij me de trilobiet gaf, en kort daarop liet hij me beloven dat ik niemand ooit zou vertellen over de avond dat ik hem de zomer daarvoor had gebeld.

In het begin van de zomer van 1978 verhuisde ik van Charlottesville naar New Haven, Connecticut. Carter was nog steeds president, maar mijn ideeën over het Zuiden waren ingrijpend veranderd. Ik hoopte dat ik met een beetje geluk nooit meer naar Charlottesville terug zou hoeven keren. Ik begon plannen te maken om mijn oude manier van leven als vluchteling uit het Zuiden te hervatten. Maar als er al een definitie van het leven bestaat, dan luidt die: de dingen die ons overkomen terwijl we plannen maken. In het begin van de herfst van dat jaar kwam ik erachter dat ik vóór de lente vader zou zijn. Rond diezelfde tijd werd er in mijn appartement in New Haven een pakje van Breece bezorgd dat vanuit Charlottesville was verstuurd. Ik opende het niet. Ik wist dat er een cadeautje in zou zitten, maar ik wist ook dat als ik mijn band met Breece zou hernieuwen mijn herinneringen terug zouden keren naar Charlottesville, en ik wilde die plaats helemaal uit mijn systeem bannen. Het pakje van Breece bleef ongeopend tot op de late avond van 9 april 1979.

In de nacht van 8 april had ik een droom waarin Breece voorkwam. Ik was door een paar dreigende en sinistere mensen in een kamer opgesloten en zij dwongen me om dingen te eten die ik niet wilde eten. Breece was er ook, maar ik kan me niet herinneren welke rol hij in het drama speelde. Toen ik vóór zonsopgang wakker werd bleken de wee-

en van mijn vrouw te zijn begonnen. De rest van die dag werd doorgebracht in de verloskamer van het Yale-New Haven-ziekenhuis. Aan het eind van de middag ging ik naar de campus van de Yale-universiteit om een college te geven waarmee ik honderd dollar verdiende. Toen liep ik naar huis, gelukkig met de nieuwe richting die mijn leven had genomen nu ik de hardwerkende vader was van Rachel Alice McPherson. Maar in mijn appartement lag een telegram van John Casey, verstuurd uit Charlottesville. Het deelde me mee dat Breece Pancake de vorige nacht zelfmoord had gepleegd.

Ik belde meteen naar Charlottesville en kreeg bepaalde feiten te horen van Jane Casey, Johns vrouw: Breece had die avond zitten drinken. Hij was om de een of andere reden het huis binnengegaan van een gezin in de buurt van zijn huisje en had daar in het donker gezeten tot ze terugkwamen. Toen hij een geluid maakte, ofwel door op te staan ofwel door iets te zeggen, schrokken ze en dachten ze dat hij een inbreker was. Breece rende het huis uit naar zijn eigen woning. Daar pakte hij om de een of andere reden een van zijn jachtgeweren, stak de loop in zijn mond en schoot zijn hoofd aan flarden.

Ik heb dat verhaal nooit geloofd.

Ik stel me zo voor dat Breece zijn eigen redenen had om zich in een huis van burens te verschuilen. Die kunnen te maken hebben gehad met persoonlijke problemen, maar ze kunnen ook te maken hebben gehad met emotionele behoeften. Wat de bron van zijn redenen ook was, ik weet zeker dat ze bijzonder waren. Als ik als schrijver iets moet vinden van de 'zelfmoord' van Breece, als ik er een les uit moet trekken, dan heeft die les te maken met het soort leven dat hij leidde. Ik denk dat Breece het een en ander had gedronken en zich opgesloten voelde in die geheime kamer die hij met zich meedroeg. Ik denk dat hij zoveel cadeautjes over Charlottesville had verspreid, zoveel mensen signalen had gegeven, dat hij het gevoel had dat hij best iemand kon vragen hem te helpen op een avond die voor hem heel zwaar moet zijn geweest. Ik denk dat hij zo onzeker was over zijn eigen gevoelens, zo bang om afgewezen te worden, dat hij in paniek raakte toen het echtpaar thuiskwam. Wat de oorzaak van zijn wanhoop ook was, hij kon die niet uitdrukken vanuit de persona die hij had geschapen. Hoe

zeg je dat je iets van mensen verwacht nadat je de persona hebt gecultiveerd van de Gever? Hoe verenig je een leven van lukraak geven met de behoefte aan een gebaar in de vorm van zoiets eenvoudigs als een vriendelijk woord, een ogenblik van elementair menselijk begrip? En wat als die behoefte zo doordrenkt is van bitterheid en teleurstelling dat de poging zelf, op een uiterst kritiek moment, hopeloos lijkt behalve door het geschreven woord? In zo'n situatie kan een man naar zijn schrijfmachine kijken, en vervolgens naar de rest van de wereld, en de strijd gewoon opgeven. Phil Ochs verhing zich. Breece Pancake schoot een kogel door zijn hoofd. De anderen, wij die het geluk hebben ons zulke extreme daden van opstandigheid niet te kunnen voorstellen, slagen erin het vol te houden.

Heel laat op de avond van de dag dat ik het nieuws kreeg, opende ik het pakje dat Breece me de afgelopen herfst had gestuurd. Het bevatte een paar oude foto's van spoorwegarbeiders, wat poëzie en een brief. De eerste zin van de brief vertelde het hele verhaal: 'Je bent niet verplicht om dit te beantwoorden.' Maar evengoed had hij gehoopt dat ik dat zou doen. De foto's kwamen uit zijn familieverzameling, hem in beheer gegeven door zijn tante Julia, die spoedig zou sterven. Hij wilde ze liever weggeven dan verkopen. De poëzie lag in het verlengde van dezelfde opwelling. 'Bijgevoegd zijn ook een paar gedichten die je misschien interessant zult vinden – nogmaals, ik vraag niet om een reactie, ik deel alleen nieuws. Ik ben naar de Penitentiare Inrichting Staunton gegaan (de bak) en liep zo'n man daar tegen het lijf [een gedetineerde]. Omdat ik geen verstand heb van poëzie, gaf ik [zijn gedichten] aan [de dichter] Greg Orr. [...] Hij zag er wel wat in en doet zijn best om er een geschikte markt voor te vinden met behulp van CODA. Maar goed, hoe luidde die Latijnse uitdrukking ook al weer over adeldom die verplicht? Als die betekent wat ik denk dat die betekent – mensen helpen – dan is hij niet slecht als plicht of roeping. We kunnen allebei maar beter weer aan het werk gaan.'

Puur sociologisch gezien bestond het werk van Breece Pancake in het helpen van mensen, het geven aan mensen. Ik denk dat dit deel van hem, het deel van West Virginia dat aan Virginia grenst, deze oude, aristocratische, achttiende-eeuwse waarden wilde bevestigen,

waarden die, vooral in Charlottesville, geen context meer hadden. Hij was hard op weg om een aristocraat in spijkerbroek te worden. Maar hij kwam uit de zuidelijke lagere middenklasse, aan zijn accent kleefde bepaalde associaties, hij kon geen conventionele manier vinden om zijn eigen behoeften uit te drukken, en toen hij nog leefde konden velen van ons niet begrijpen wie of wat hij was.

Een paar weken later stuurde ik het fossiel dat hij me had gegeven, de trilobiet, naar het meisje dat hem na meerdere afspraken had toegestaan haar op de wang te kussen. Ze was uit Charlottesville vertrokken, en werkte toen in New York.

James Alan McPherson, 1983